Farming Double Squeeze : ฝ่าวิกฤตปุ๋ยแพง ภัยแล้งซ้ำ EP.1 : El Niño 2026-2027

ร้อน แล้ง เสี่ยงรุนแรงกว่าอดีต

10 กรกฎาคม 2026

Farming Double Squeeze : ฝ่าวิกฤตปุ๋ยแพง ภัยแล้งซ้ำ

EP.1 : El Niño 2026-2027 ร้อน แล้ง เสี่ยงรุนแรงกว่าอดีต

KEY SUMMARY

โลกกำลังก้าวเข้าสู่ El Niño รอบใหม่ที่ก่อตัวเร็ว เสี่ยงรุนแรง และมีโอกาสทำให้ปี 2027 กลายเป็นหนึ่งในปีที่ร้อนที่สุดเป็นประวัติการณ์

National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) ประกาศในเดือน มิ.ย. 2026 ว่า ภาวะ El Niño ได้ก่อตัวขึ้นแล้ว และมีโอกาสถึง 63% จะพัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก ขณะที่ภาวะโลกร้อนเปรียบเสมือนปัจจัยเร่งที่อาจทำให้ผลกระทบจาก El Niño ระลอกนี้รุนแรงและยืดเยื้อกว่ารอบปกติ ทั้งในมิติอุณหภูมิโลกที่มีแนวโน้มสูงกว่าค่าเฉลี่ย การเกิดฝนตกหนักและน้ำท่วมฉับพลันในบางภูมิภาค ขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย และบางส่วนของเอเชียใต้มีความเสี่ยงเผชิญอากาศร้อนและแห้งแล้งมากขึ้น

ไทยมีศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำเพื่อรับมือกับ El Niño ในช่วงต้นฤดูการเพาะปลูกปี 2026 แต่ความเสี่ยงภัยแล้งจะทยอยชัดเจนขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายปีเป็นต้นไป

ระดับน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำหลักโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถรองรับความต้องการใช้น้ำช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูกปี 2026 ได้ แต่ปริมาณฝนสะสมที่มีแนวโน้มต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในช่วงครึ่งหลังของปี อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อภาคเกษตรโดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานในภาคเหนือฝั่งตะวันออก ภาคอีสานตอนล่าง ภาคกลางฝั่งตะวันออก ภาคตะวันออก และภาคใต้ตอนล่าง ทั้งนี้หาก El Niño พัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก ความเสี่ยงต่อภาคเกษตรไทยอาจยกระดับจาก “แรงกดดันเฉพาะพื้นที่” ไปสู่ “ผลกระทบเป็นวงกว้าง” ในปี 2027

รายได้เกษตรกรไทยมีแนวโน้มหดตัวต่อเนื่อง หาก El Niño 2026–2027 พัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก โดยข้าวเปลือก อ้อย มันสำปะหลัง และประมง เสี่ยงได้รับผลกระทบสูงสุด

SCB EIC ประเมินว่า หาก El Niño ระลอกนี้พัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก (Very strong El Niño) รายได้เกษตรกรไทยมีแนวโน้มหดตัวต่อเนื่องในปี 2026–2027 ที่ -5% และ -2% ตามลำดับ โดยผลกระทบจาก El Niño จะเริ่มชัดเจนตั้งแต่ช่วงปลายปี 2026 ผ่านปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ลดลง จากภาวะฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง และภัยแล้งในบางพื้นที่

กลุ่มสินค้าเกษตรที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบรุนแรงที่สุด ได้แก่ ข้าวเปลือก อ้อย มันสำปะหลัง และประมง เนื่องจากมีความอ่อนไหวต่อภาวะฝนน้อย อุณหภูมิสูง และคุณภาพน้ำที่ผันผวน ไม่เพียงเท่านี้ ความเสี่ยงดังกล่าวมีแนวโน้มส่งผ่านไปยังอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่อง เช่น โรงสี ผู้ส่งออกข้าว โรงงานน้ำตาล ธุรกิจเอทานอล อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่ใช้น้ำตาลเป็นวัตถุดิบ รวมถึงโรงงานอาหารทะเลแปรรูป ผ่านแรงกดดันด้านปริมาณวัตถุดิบลดลง คุณภาพวัตถุดิบไม่สม่ำเสมอ และต้นทุนจัดหาวัตถุดิบปรับสูงขึ้น

แม้ราคาสินค้าเกษตรบางกลุ่มอาจปรับเพิ่มขึ้นตามอุปทานที่ลดลงและช่วยพยุงรายได้เกษตรกรได้บางส่วน แต่แรงพยุงด้านราคาคาดว่าจะชดเชยผลกระทบจากปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ลดลงได้เพียงบางส่วนเท่านั้น อีกทั้ง เกษตรกรไทยยังต้องเผชิญต้นทุนการผลิตที่อยู่ในระดับสูง ทั้งราคาปุ๋ย เชื้อเพลิง อาหารสัตว์ และต้นทุนการบริหารจัดการน้ำ

การรับมือ El Niño ต้องยกระดับจากการเยียวยา ไปสู่การบริหารความเสี่ยงล่วงหน้าแบบบูรณาการ

El Niño 2026–2027 เป็นสัญญาณเตือนว่า ความเสี่ยงด้านภูมิอากาศกำลังกลายเป็นความท้าทายเชิงโครงสร้างของภาคเกษตรและเศรษฐกิจไทย การรับมือจึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การเยียวยาหลังเกิดความเสียหาย แต่ต้องครอบคลุมตั้งแต่การบริหารจัดการน้ำ การวางแผนเพาะปลูก การเข้าถึงแหล่งเงินทุน การบริหารจัดการแหล่งวัตถุดิบ และการพัฒนาระบบเตือนภัยเชิงพื้นที่ โดยภาครัฐ ภาคการเงิน เกษตรกร และธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน ควรร่วมกันพัฒนาแผนรับมือดังกล่าว เพื่อบรรเทาความเสียหายต่อภาคเกษตร และสร้างภูมิคุ้มกันให้เศรษฐกิจไทยต่อความผันผวนของสภาพอากาศที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

KEY POINTS

ปี 2026 นับเป็นอีกหนึ่งปีที่ภาคเกษตรไทยต้องเผชิญความท้าทายรอบด้าน ทั้งจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่มีอยู่เดิม ไม่ว่าจะเป็นผลิตภาพการผลิตที่อยู่ในระดับต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง และความสามารถทางการแข่งขันที่ลดลงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง ขณะเดียวกัน เกษตรกรไทยยังต้องเผชิญแรงกดดันจากปัจจัยภายนอกที่เข้ามาซ้ำเติมความเปราะบางดังกล่าว โดยเฉพาะ 1) ภาวะ El Niño ที่มีแนวโน้มกลับมาอีกครั้งและอาจรุนแรงกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในฤดูกาลเพาะปลูกปี 2026–2027 และ 2) ความผันผวนของตลาดปุ๋ยโลกจากความขัดแย้งในตะวันออกกลาง อาจกดดันต้นทุนการผลิตผ่านราคาปุ๋ยเคมีและความเสี่ยงด้านอุปทานที่ตึงตัวมากขึ้น

สำหรับในส่วนแรกนี้ (EP.1) งานศึกษาจะมุ่งวิเคราะห์ความเสี่ยงและผลกระทบจากภาวะ El Niño 2026-2027 ต่อภาคเกษตรไทย โดยประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อทรัพยากรน้ำ ผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนระบุพื้นที่และกิจกรรมทางการเกษตรที่มีความเปราะบาง โดยผลการศึกษาจะช่วยสนับสนุนการเตรียมความพร้อมและกำหนดแนวทางการปรับตัวของเกษตรกร ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารความเสี่ยงในระยะสั้นและเสริมสร้างความสามารถทางการแข่งขันและความยั่งยืนของภาคเกษตรไทยในระยะยาว

สัญญาณการก่อตัวของ El Niño 2026-2027

El Niño 2026-27 กลับมาเร็ว อาจลากยาวและรุนแรงกว่าปกติ

โลกกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะ El Niño รอบใหม่ ที่ก่อตัวเร็วและอาจยืดเยื้อกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต โดยมีภาวะโลกร้อนเป็นปัจจัยเร่งให้พลกระทบทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) ได้ประกาศอย่างเป็นทางการในเดือน มิ.ย. 2026 ว่า โลกกำลังเข้าสู่ภาวะ El Niño แล้ว และประเมินว่า มีโอกาสมากถึง 63% ที่เหตุการณ์ครั้งนี้จะพัฒนาเป็น Very strong El Niño[1] เนื่องจากพบสัญญาณบ่งชี้สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ (รูปที่ 1)

[1] ภาวะ El Niño ที่มีความรุนแรงสูงกว่าปกติ โดยวัดจากความผิดปกติของอุณหภูมิผิวน้ำทะเลในบริเวณตอนกลางและตะวันออกของมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน (Niño 3.4 region) ที่ปรับตัวสูงขึ้น ≥ +2.0°C โดยตัวอย่างเหตุการณ์ Very strong El Niño ในอดีต ได้แก่ ปี 1982–1983 ปี 1997–98 และปี 2015–2016

1. Ocean signal

สัญญาณจากเครื่องชี้ดัชนีมหาสมุทรหลายตัวชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า มหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อนกำลังเปลี่ยนผ่านจากภาวะ La Niña ไปสู่ El Niño อย่างรวดเร็ว โดย Relative Oceanic Niño Index (RONI) หรือดัชนีวัดความผิดปกติของอุณหภูมิผิวน้ำทะเลบริเวณ Niño 3.4 เมื่อเทียบกับอุณหภูมิผิวน้ำทะเลเขตร้อนทั่วโลกปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี 2026 จนเข้าสู่ภาวะเป็นกลาง (ENSO-neutral) และเริ่มส่งสัญญาณเปลี่ยนผ่านสู่ El Niño ในอีกไม่ช้า อีกทั้ง เมื่อพิจารณาในรายพื้นที่ พบว่า สัญญาณการอุ่นตัวเริ่มชัดเจนจากฝั่งตะวันออกของมหาสมุทรแปซิฟิกก่อน โดยดัชนี Niño 1+2 ซึ่งสะท้อนอุณหภูมิผิวน้ำทะเลบริเวณใกล้ชายฝั่งเปรูและเอกวาดอร์ปรับเพิ่มขึ้นถึง +2.1°C ในเดือน มิ.ย. 2026 สะท้อนว่ามวลน้ำอุ่นเริ่มก่อตัวแรงบริเวณแปซิฟิกตะวันออก และความร้อนดังกล่าวได้เริ่มแผ่ขยายเข้าสู่มหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลางมากขึ้น สะท้อนจากดัชนี Niño 3.4 ปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องมาอยู่ที่ +0.9°C สูงกว่าเกณฑ์ El Niño threshold ที่ +0.5°C แล้ว

พัฒนาการของการอุ่นตัวในมหาสมุทรทั้งสองบริเวณนี้บ่งชี้ว่า ปรากฏการณ์ El Niño ได้เริ่มก่อตัวขึ้นแล้ว และหากอุณหภูมิบริเวณ Niño 3.4 ยังคงปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงครึ่งหลังของปี 2026 ก็จะยิ่งเพิ่มความเป็นไปได้ที่ El Niño 2026-2027 จะมีความรุนแรงใกล้เคียงกับเหตุการณ์ปี 2015-2016[2] ซึ่งเป็นหนึ่งใน Very strong El Niño ที่รุนแรงสุดในประวัติศาสตร์ เพราะส่งผลกระทบต่อภูมิอากาศเป็นวงกว้าง ทั้งภัยแล้งและน้ำท่วมในหลายภูมิภาค อีกทั้ง ยังกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของประชากรกว่า 60 ล้านคนทั่วโลก[3]

2. Atmospheric signal

ชั้นบรรยากาศเริ่มตอบสนองต่อการอุ่นตัวของมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อนมากขึ้น สะท้อนจากดัชนี Southern Oscillation Index (SOI) ที่ติดลบต่อเนื่องเป็นเดือนที่ 2 และลดลงสู่ระดับ -1.5 ในเดือน พ.ค. 2026 บ่งชี้ว่าความแตกต่างของความกดอากาศระหว่างฝั่งตะวันออกและตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิกกำลังลดลง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการก่อตัวของ El Niño สัญญาณดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลฝั่งมหาสมุทรที่พบว่าอุณหภูมิผิวน้ำทะเลในบริเวณ Niño 3.4 ปรับตัวสูงขึ้นต่อเนื่อง

ในระยะข้างหน้า หากดัชนี SOI ปรับตัวลดลงต่อเนื่อง ควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของค่า Niño 3.4 จะเป็นสัญญาณว่าลมสินค้า (Trade winds) อ่อนกำลังลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้มวลน้ำอุ่นเคลื่อนตัวไปสะสมบริเวณแปซิฟิกตอนกลางและตะวันออกมากขึ้น ซึ่งจะยิ่งสนับสนุนให้ El Niño ทวีความรุนแรง

---

[2] อ้างอิงผลการวิเคราะห์จากแบบจำลอง SPEAR ของ NOAA GFDL ในเดือนมิถุนายน 2026 จัดทำโดย NOAA

[3] อ้างอิงข้อมูลจากรายงาน 2015–2016 El Niño Early action and response for agriculture, food security and nutrition จัดทำโดย FAO ในเดือน ก.พ. 2016

รูปที่ 1 : โลกกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ภาวะ El Niño โดยสัญญาณทั้งจากฟังมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศเริ่มเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

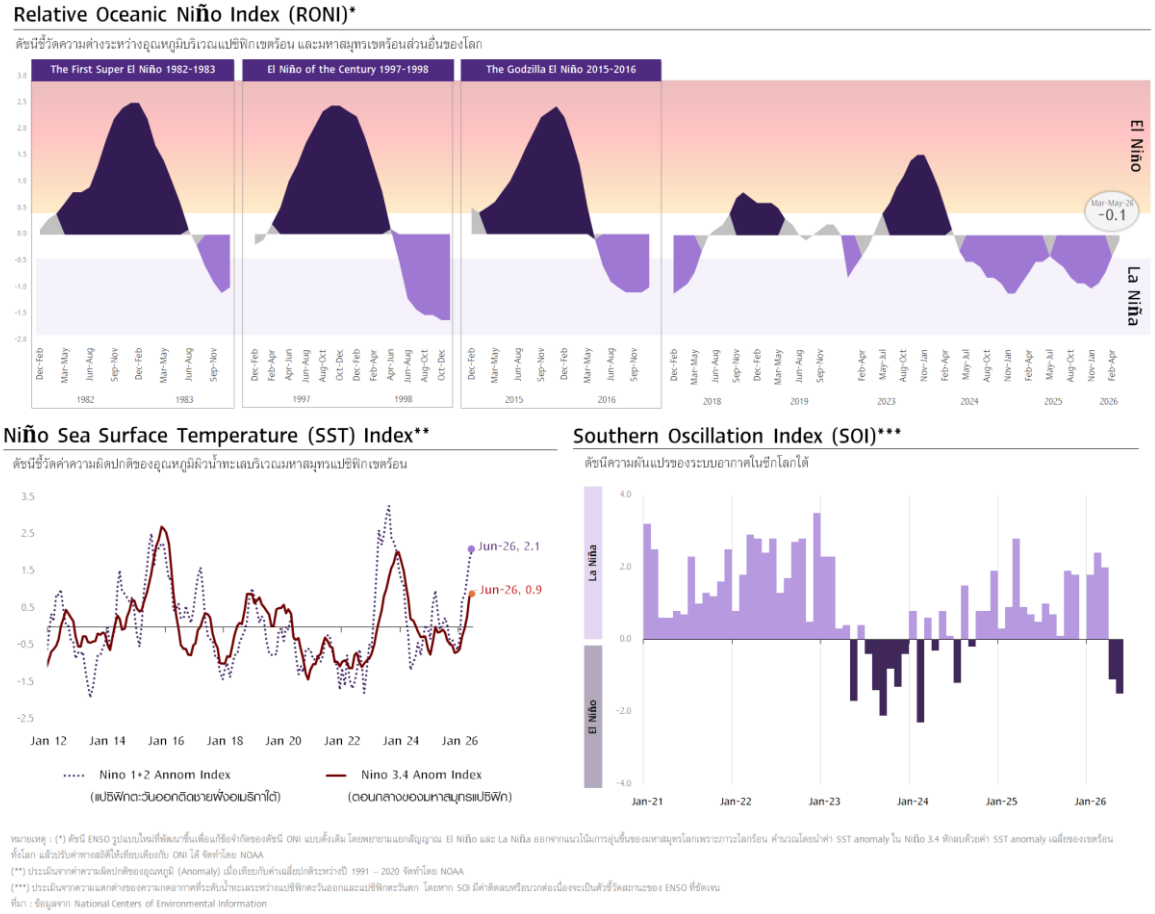

หมายเหตุ : (*) ดัชนี ENSO รูปแบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ข้อจำกัดของดัชนี ONI แบบดั้งเดิม โดยพยายามแยกสัญญาณ El Niño และ La Niña ออกจากแนวโน้มการอุ่นขึ้นของมหาสมุทรโลกเพราะภาวะโลกร้อน คำนวณโดยนำค่า SST anomaly ใน Niño 3.4 หักลบด้วยค่า SST anomaly เฉลี่ยของเขตร้อนทั้งโลก แล้วปรับค่าทางสถิติให้เทียบเคียงกับ ONI ได้ จัดทำโดย NOAA
(**) ประเมินจากค่าความผิดปกติของอุณหภูมิ (Anomaly) เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยปกติระหว่างปี 1991 – 2020 จัดทำโดย NOAA
(***) ประเมินจากความแตกต่างของความกดอากาศที่ระดับน้ำทะเลระหว่างแปซิฟิกตะวันออกและแปซิฟิกตะวันตก โดยหาก SOI มีค่าติดลบหรือบวกต่อเนื่องจะเป็นตัวชี้วัดสถานะของ ENSO ที่ชัดเจน
ที่มา : ข้อมูลจาก National Centers of Environmental Information

El Niño 2026-2027 ที่ก่อตัวขึ้นภายในระยะเวลาเพียง 2 ปีหลังจากรอบล่าสุดในปี 2023 สะท้อนว่า โลกอาจกำลังเผชิญความเสี่ยงจากความผันผวนของระบบภูมิอากาศที่เกิดถี่และรุนแรงขึ้น ท่ามกลางภาวะโลกร้อนที่ทำให้อุณหภูมิพื้นฐานของมหาสมุทรและชั้นบรรยากาศอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต แม้ El Niño จะเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นวัฏจักร แต่ภาวะโลกร้อนก็เปรียบเสมือน “เชื้อเพลิง” ที่เพิ่มพลังงานความร้อนสะสมในระบบภูมิอากาศ ทำให้เมื่อ El Niño เริ่มก่อตัวขึ้น จึงมีโอกาสพัฒนาได้เร็ว และอาจสร้างความผันผวนต่อปริมาณฝน อุณหภูมิ และผลผลิตเกษตรได้รุนแรงกว่ารอบปกติ **ดังนั้น ความน่ากังวลของ El Niño 2026-2027 จึงไม่ได้อยู่ที่ “การกลับมาเร็ว” เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีความเสี่ยงที่ปรากฏการณ์รอบนี้จะพัฒนาไปสู่ภาวะที่ยืดเยื้อและรุนแรงกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต** โดยมีแรงหนุนสำคัญอย่างน้อย 2 ปัจจัย[4] ดังนี้

1. **การสะสมพลังงานความร้อนในมหาสมุทรอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง** NCEP รายงานว่า ดัชนีการสะสมพลังงานความร้อนใต้ผิวน้ำทะเลบริเวณเส้นศูนย์สูตรแปซิฟิก หรือ Equatorial Subsurface Temperature Index ปรับเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็นเวลาหลายเดือนในช่วงปลายปี 2025 ถึงต้นปี 2026 สะท้อนว่า มหาสมุทรกำลังกักเก็บพลังงานความร้อนในระดับสูงผิดปกติ ภาวะดังกล่าวเปรียบเสมือน “เชื้อเพลิงใต้ผิวน้ำ” ที่พร้อมหนุนให้น้ำอุ่นแผ่ขยายขึ้นสู่ผิวน้ำและกระจายตัวไปยังมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลาง–ตะวันออกได้รวดเร็วขึ้น เมื่อประกอบกับอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นจากภาวะโลกร้อน **พลังงานสะสมในมหาสมุทรจึงไม่ได้เป็นเพียงสัญญาณของ El Niño**

[4] อ้างอิงข้อมูลจาก EL NIÑO/SOUTHERN OSCILLATION (ENSO) DIAGNOSTIC DISCUSSION จัดทำโดย NCEP

ตามวัฏจักรธรรมชาติ แต่เป็นปัจจัยที่อาจทำให้ El Niño รอบนี้มีแรงส่งมากขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงต่อฝนทิ้งช่วง ภัยแล้ง และคลื่นความร้อนรุนแรงในหลายภูมิภาค

2. **การอ่อนกำลังลงของลมการค้า (Trade winds) ทำให้น้ำอุ่นคงอยู่ในแปซิฟิกตะวันออกได้นานขึ้น** โดยปกติ ลมการค้าจะพัดพาน้ำอุ่นจากมหาสมุทรแปซิฟิกฝั่งตะวันออกไปสะสมบริเวณฝั่งตะวันตก พร้อมช่วยดึงน้ำเย็นจากใต้มหาสมุทรขึ้นมาทดแทนบริเวณแปซิฟิกตะวันออก อย่างไรก็ตาม เมื่อมหาสมุทรแปซิฟิกฝั่งตะวันออกอุ่นตัวเร็วขึ้น โดยเฉพาะบริเวณ Niño 1+2 ความต่างของอุณหภูมิและความกดอากาศระหว่างสองฝั่งของมหาสมุทรแปซิฟิกจึงลดลง ส่งผลให้ลมการค้าอ่อนกำลังลง กระบวนการดึงน้ำเย็นขึ้นมาทดแทนก็ลดลงตามไปด้วย ภาวะนี้เปิดทางให้**น้ำอุ่นแผ่ขยายและคงอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลาง–ตะวันออกได้นานขึ้น ทำให้ระบบมหาสมุทรกลับเข้าสู่ภาวะปกติได้ยาก และเพิ่มความเสี่ยงที่ El Niño 2026-2027 จะลากยาวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น**

ผลพวงของ El Niño 2026-2027 ซึ่งเกิดขึ้นท่ามกลางภาวะโลกร้อนกำลังสร้างความกังวลที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความเสี่ยงภัยแล้งในบางภูมิภาค แต่ยังเพิ่มโอกาสที่อุณหภูมิโลกจะเร่งตัวสูงขึ้น โดย WMO ประเมินว่า **อุณหภูมิช่วงกลางปี 2026 มีแนวโน้มสูงกว่าค่าเฉลี่ยในเกือบทุกภูมิภาคของโลก และหากภาวะ El Niño พัฒนาแรงขึ้นในช่วงปลายปี ผลกระทบด้านความร้อนอาจทำให้ปี 2027 มีโอกาสเป็นปีที่ร้อนที่สุดเป็นประวัติการณ์** นอกจากนี้ El Niño 2026-2027 ยังจะทำให้รูปแบบฝนโลกผันผวนมากขึ้น โดยบางภูมิภาคมีความเสี่ยงเผชิญฝนตกหนักและน้ำท่วม ขณะที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออสเตรเลีย และบางส่วนของเอเชียใต้ มีแนวโน้มเผชิญอากาศร้อนจัดและแห้งแล้งมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ **หลายประเทศจึงเริ่มมอง El Niño ไม่ใช่เพียงเหตุการณ์ภูมิอากาศที่ต้องรอให้เกิดผลกระทบก่อนจึงค่อยรับมือ แต่เป็นความเสี่ยงที่ต้องเตรียมการล่วงหน้า** โดยเฉพาะประเทศที่พึ่งพาภาคเกษตรกรรมและทรัพยากรน้ำสูง อาทิ ฟิลิปปินส์ ที่เริ่มประเมินความพร้อมของระบบชลประทาน เตรียมเมล็ดพันธุ์ทนแล้ง และจัดทำแผนช่วยเหลือเกษตรกรล่วงหน้า เพื่อลดความเสียหายต่อผลผลิตและรายได้ภาคเกษตร ขณะที่อินโดนีเซีย เร่งเพิ่มระบบสูบน้ำทางการเกษตร โดยเร่งกระจายเครื่องสูบน้ำกว่า 80,000 เครื่อง พร้อมเตรียมมาตรการบริหารจัดการน้ำเพื่อรองรับฤดูแล้งที่อาจมาเร็ว ยาวนาน และรุนแรงกว่าปกติ[5]

หากมองไปข้างหน้า El Niño อาจไม่ได้เป็นเพียงความผันผวนของสภาพอากาศในระยะสั้นอีกต่อไป แต่กำลังกลายเป็นความเสี่ยงเชิงโครงสร้างที่สามารถส่งผ่านผลกระทบไปยังความมั่นคงทางอาหาร ต้นทุนการผลิต รายได้ภาคเกษตร อีกทั้ง ยังสามารถบั่นทอนเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในบางประเทศ โดยเฉพาะในช่วงที่โลกกำลังเผชิญผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ซึ่งอาจทำให้ภัยแล้ง คลื่นความร้อน และความผันผวนของฝนเกิดถี่ รุนแรง และยาวนานมากขึ้น ดังนั้น การรับมือกับ El Niño รอบนี้ จึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงมาตรการเฉพาะหน้าในช่วงฤดูแล้ง แต่ควรถูกยกระดับเป็นการบริหารความเสี่ยงด้านภูมิอากาศอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การจัดการทรัพยากรน้ำ การวางแผนเพาะปลูก การพัฒนาสายพันธุ์พืช การสำรองวัตถุดิบ ไปจนถึงการเตรียมความพร้อมของภาคธุรกิจและห่วงโซ่อุปทานที่อาจได้รับผลกระทบจากสภาพอากาศสุดขั้วมากขึ้นในอนาคต

[5] อ้างอิงข้อมูลจาก Department of Agriculture (Philippines) และ Indonesia's Ministry of Agriculture ณ เดือน เม.ย. 2026

น้ำต้นทุนของไทยยังเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในช่วง El Niño เริ่มก่อตัว แต่ในระยะถัดไป หากฝนทิ้งช่วงยาวนานกว่าปกติ บางพื้นที่อาจเผชิญความเสี่ยงภัยแล้งรุนแรง

ไทยยังมีศักยภาพในการบริหารจัดการน้ำเพื่อรับมือกับ El Niño ได้ในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูกปี 2026 แต่ผลกระทบมีแนวโน้มชัดเจนขึ้นในช่วงปลายปี ต่อเนื่องถึงต้นปี 2027 เพราะคาดการณ์ปริมาณฝนที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยและความเสี่ยงฝนทิ้งช่วงยาวนาน ทำให้หลายพื้นที่เสี่ยงเผชิญภัยแล้งรุนแรงมากขึ้น

สำหรับความพร้อมในการรับมือกับภาวะ El Niño 2026-2027 ของไทยในปัจจุบัน ยังถือว่าอยู่ในระดับ "พอรับมือได้ในระยะสั้น" โดยมีปัจจัยสนับสนุนสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ (รูปที่ 2)

1. **ปริมาณน้ำในเขื่อนหลัก[6] ยังอยู่ในระดับที่บริหารจัดการได้เพียงพอสำหรับการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในช่วงต้นฤดูกาล** โดยข้อมูล ณ ต้นเดือน ก.ค. 2026 ชี้ว่า ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั่วประเทศอยู่ที่ประมาณ 3.9 หมื่นล้านลูกบาศก์เมตร หรือ 55% ของความจุรวม ขณะที่น้ำใช้การได้จริงมีปริมาณราว 1.6 หมื่นล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็น 22% ของความจุเก็บกักสูงสุด ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 10 ปี และสูงกว่าช่วงที่ไทยเคยเผชิญภาวะ El Niño ในอดีต ทั้งในรอบปี 2015–2016 และปี 2023–2024 สะท้อนว่า **น้ำต้นทุนในภาพรวมยังเพียงพอรองรับการอุปโภคบริโภคและการเพาะปลูกในพื้นที่ชลประทานหลักในช่วงต้นฤดูกาล**

รูปที่ 2 : ระดับน้ำต้นทุนโดยรวมยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต และคาดว่าจะเพียงพอสำหรับรองรับความต้องการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูกปี 2026

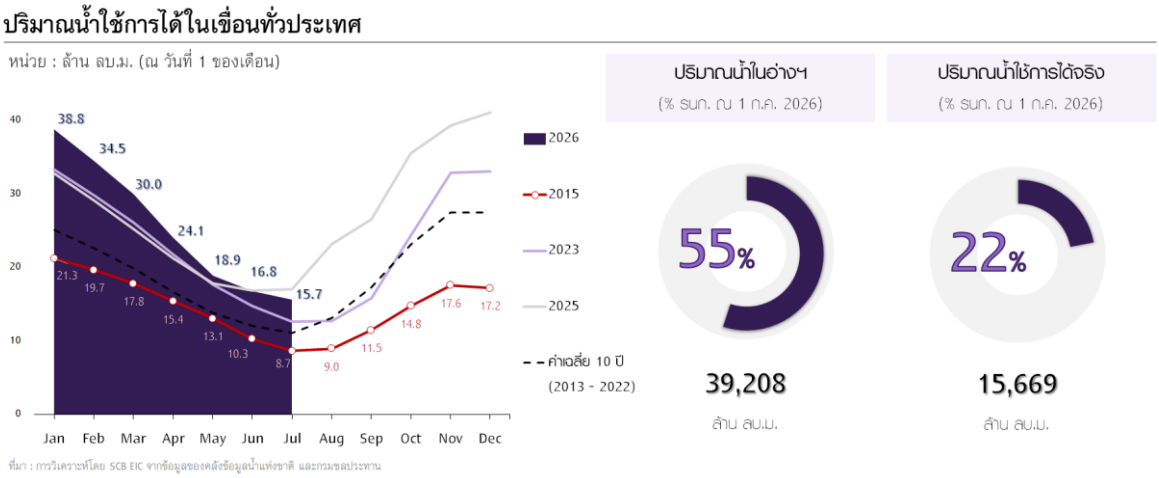

2. **ฝนช่วงต้นฤดูยังช่วยพยุงสถานการณ์น้ำในระยะสั้นได้** ฝนในช่วงครึ่งแรกของปี 2026 โดยเฉพาะในเดือน เม.ย. - พ.ค. มีปริมาณสูงกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 30 ปีราว 17% และ 22% ตามลำดับ ซึ่งฝนที่มาตรงตามฤดูกาลและมีปริมาณมากกว่าค่าเฉลี่ยนี้ มีส่วนช่วยเติมน้ำเข้าสู่อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ และระบบชลประทานในช่วงเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก อีกทั้ง ยังช่วยลดแรงกดดันต่อการใช้น้ำจากเขื่อนหลักได้บางส่วน อย่างไรก็ดี **สถานการณ์ฝนที่ดีในช่วงต้นฤดูเพาะปลูกคาดว่าจะช่วยบรรเทาความเสี่ยงด้านน้ำได้เพียงระยะสั้น เนื่องจากในเดือน มิ.ย. 2026 เป็นต้นไป จะเริ่มเห็นสัญญาณปริมาณฝนลดลงและฝนทิ้งช่วงในหลายพื้นที่**

[6] อ้างอิงข้อมูลการติดตามสถานการณ์น้ำ ณ วันที่ 1 มิ.ย. 2026 จาก 35 อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทั่วประเทศ จัดทำโดยคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ กรมชลประทาน

โดยเฉพาะภาคอีสาน ภาคตะวันออก และภาคใต้ฝั่งตะวันตก[7] ส่วนหนึ่งเพราะพัฒนาการของ El Niño ที่เริ่มรุนแรงและชัดเจนขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี ซึ่งจะทำให้ความเสี่ยงภัยแล้งอาจยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น และจะเพิ่มแรงกดดันต่อการบริหารจัดการน้ำและกระทบต่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่เกษตรที่พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก

ปัจจัยสนับสนุนข้างต้นสะท้อนว่า **ไทยยังมีภูมิคุ้มกันด้านน้ำเพียงพอสำหรับรองรับความต้องการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูกปี 2026 และช่วยประคองผลกระทบจากการก่อตัวของ El Niño ได้ในระยะเริ่มต้น แต่ความเปราะบางอาจเริ่มชัดเจนขึ้นตั้งแต่ช่วงไตรมาส 3 เป็นต้นไป** เมื่อ El Niño ทำให้เกิดฝนทิ้งช่วงยาวนาน อุณหภูมิสูงกว่าปกติ และปริมาณฝนสะสมต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงสำคัญต่อการเติมน้ำเข้าเขื่อน การเพาะปลูก และการสำรองน้ำสำหรับฤดูเพาะปลูกปี 2027 อนึ่ง ความเสี่ยงภัยแล้งของไทยจะไม่ได้กระจายเท่ากันทุกพื้นที่ แต่จะแตกต่างกันตามระดับน้ำต้นทุน ความสามารถของระบบชลประทาน และระดับการพึ่งพาน้ำฝนของภาคเกษตรในแต่ละภูมิภาค โดยสามารถแบ่งพื้นที่เสี่ยงหลักได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. **พื้นที่ชลประทานเสี่ยงสูง ได้แก่ ภาคใต้ตอนบน และภาคตะวันออก**

   แม้ระดับน้ำต้นทุนในภาพรวมของประเทศยังอยู่ในระดับที่บริหารจัดการได้ แต่บางพื้นในเขตชลประทานกลับมีความเปราะบางสูงกว่าภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะภาคใต้ตอนบนและภาคตะวันออก เพราะน้ำต้นทุนอยู่ในระดับต่ำ โดยข้อมูล ณ ต้นเดือน มิ.ย. 2026 ชี้ว่า อ่างเก็บน้ำหลักในพื้นที่ภาคใต้มีสัดส่วนปริมาณน้ำในอ่างและน้ำใช้การได้เพียง 54% และ 33% ของความจุ ต่ำกว่าช่วง The Godzilla El Niño ปี 2015–2016 โดยเฉพาะเขื่อนแก่งกระจานและเขื่อนปราณบุรี ซึ่งปัจจุบันมีปริมาณน้ำกักเก็บอยู่ในระดับน้อยวิกฤติ ขณะที่ภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ก็เผชิญความเสี่ยงจากอ่างเก็บน้ำหลายแห่งมีปริมาณน้ำกักเก็บอยู่ในระดับน้อยวิกฤติเช่นกัน อาทิ เขื่อนคลองสียัด เขื่อนขุนด่านปราการชล และเขื่อนนฤบดินทรจินดา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปริมาณฝนในเดือน มิ.ย. 2026 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในอดีตถึง -32%[8] ทำให้ปริมาณน้ำไหลลงอ่างสะสมอยู่ที่เพียง 8% ของค่าเฉลี่ยทั้งปี (รูปที่ 3) และหากฝนในช่วงครึ่งหลังของปี 2026 ไม่สามารถเติมน้ำได้เพียงพอความเสี่ยงต่อการจัดสรรน้ำระหว่างภาคเกษตร การอุปโภคบริโภค และภาคอุตสาหกรรมอาจเพิ่มสูงขึ้น

2. **พื้นที่เสี่ยงสูงนอกเขตชลประทาน ได้แก่ ภาคเหนือฝั่งตะวันออก ภาคอีสานตอนล่าง ภาคกลางฝั่งตะวันออก ภาคตะวันออก และภาคใต้ตอนล่าง**

   ข้อมูลคาดการณ์ฝนของ สสน. ชี้ว่า ปริมาณฝนสะสมทั้งปี 2026 มีแนวโน้มอยู่ที่ 1,393 มิลลิเมตร ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 30 ปีประมาณ 106 มิลลิเมตร หรือราว -7% **พื้นที่ที่คาดว่าจะมีฝนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งในภาคเหนือฝั่งตะวันออก ภาคอีสานตอนล่าง ภาคกลางฝั่งตะวันออก ภาคตะวันออก และภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งภูมิภาคเหล่านี้มีสัดส่วนพื้นที่เกษตรนอกเขตชลประทานสูงกว่า 80% ของพื้นที่เกษตรทั้งหมด** (รูปที่ 4) สะท้อนถึงความเปราะบางต่อภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้ง โดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของปี 2026 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2027 ซึ่งเป็นช่วงที่ผลกระทบของ El Niño มีแนวโน้มชัดเจนขึ้น

[7] อ้างอิงข้อมูลจากรายงานสถานการณ์น้ำ คาดการณ์ฝน เดือน พ.ค. - ธ.ค. ปี 2026 จัดทำโดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

[8] เทียบกับค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 30 ปีระหว่างปี 1991 – 2020 อ้างอิงข้อมูลจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

รูปที่ 3 : หลายภูมิภาคมีระดับน้ำต้นทุนสูงกว่าค่าเฉลี่ยในอดีต และคาดว่าจะเพียงพอสำหรับรองรับความต้องการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูก ยกเว้นภาคใต้ตอนบน และภาคตะวันออก

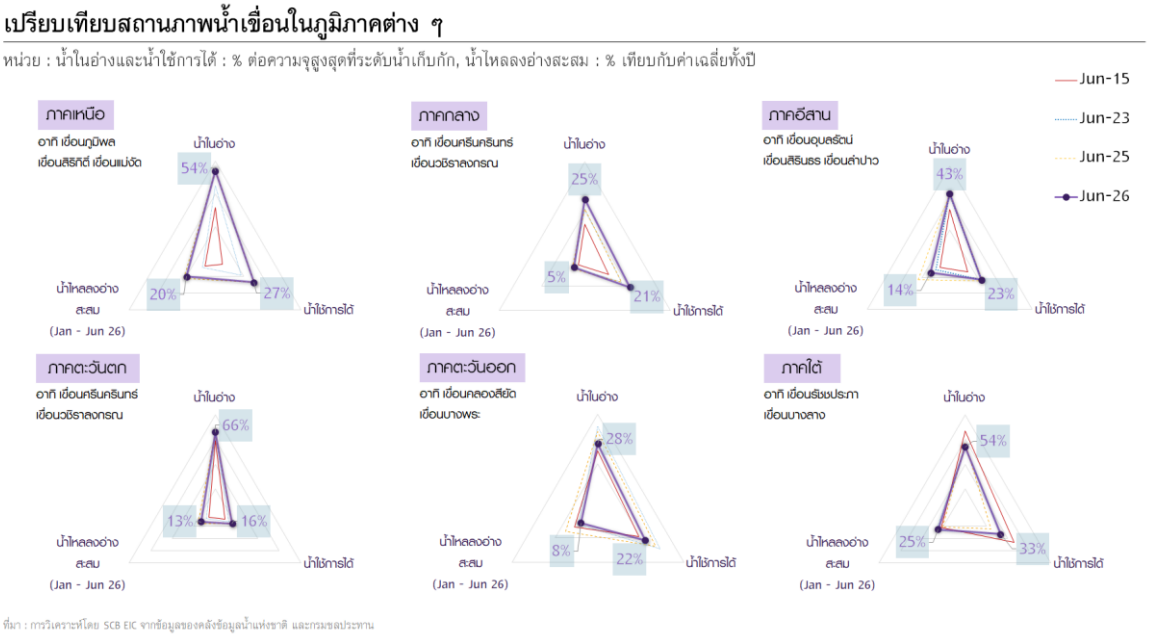

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ และกรมชลประทาน

ผลการวิเคราะห์พื้นที่เปราะบางด้านชลประทานสะท้อนว่า **การก่อตัวของ El Niño 2026-2027 อาจไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะฤดูกาลเพาะปลูกในปีนี้เท่านั้น แต่มีความเสี่ยงที่จะยืดเยื้อต่อเนื่องไปถึงปี 2027 จากภาวะฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง น้ำต้นทุนเติมเข้าเขื่อนไม่เพียงพอ และความเสี่ยงภัยแล้งที่รุนแรงขึ้นในบางพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่เกษตรที่พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เกษตรส่วนใหญ่ของประเทศ** ดังนั้น การเตรียมรับมือกับ El Niño รอบนี้จึงควรเริ่มตั้งแต่ระยะก่อนเกิดผลกระทบรุนแรง ผ่านการวางแผนการเพาะปลูกให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุน การจัดลำดับการใช้น้ำในระบบชลประทาน การเร่งกักเก็บและสำรองน้ำฝนในพื้นที่เกษตร รวมถึงการเตรียมแหล่งน้ำเสริมสำหรับพื้นที่เสี่ยง เพื่อช่วยลดความเสียหายต่อผลผลิต รายได้เกษตรกร และความมั่นคงด้านอาหารในระยะถัดไป

รูปที่ 4 : คาดการณ์ปริมาณฝนปี 2026 มีแนวโน้มต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในเกือบทุกภูมิภาค เพิ่มความเสี่ยงให้พื้นที่นอกเขตชลประทานเผชิญผลกระทบจาก El Niño รุนแรงขึ้น

ปริมาณฝนคาดการณ์ปี 2026 และค่าเฉลี่ย 30 ปี (1991-2020)

หน่วย : มิลลิเมตร

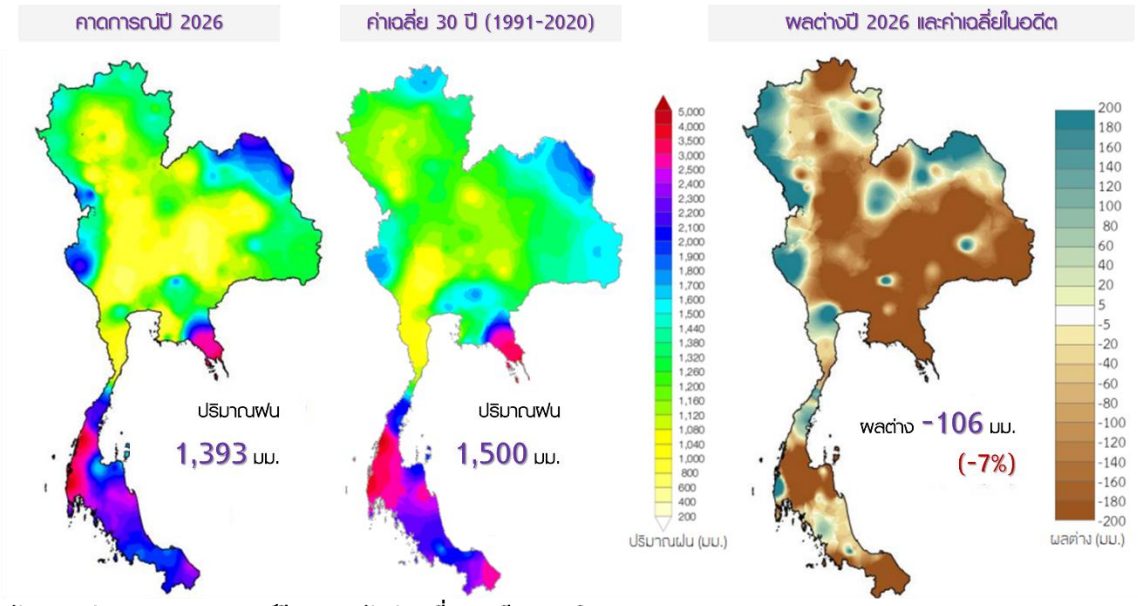

อัตราผลต่างจากฝนคาดการณ์ปี 2026 กับค่าเฉลี่ย 30 ปี รายภูมิภาค

	Jun-26	Jul-26	Aug-26	Sep-26	Oct-26	Nov-26	Dec-26	สัดส่วนพื้นที่นอกเขตชลประทาน
	(% ความต่างจากค่าเฉลี่ย 30 ปี)							(% พื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด)
ทั่วประเทศ	-32%	12%	10%	-11%	-11%	-32%	-16%	76%
• ภาคเหนือ	-52%	18%	9%	-5%	-12%	-62%	-100%	68%
• ภาคอีสาน	-11%	26%	-2%	-39%	7%	-90%	-100%	87%
• ภาคกลาง	-56%	-4%	3%	8%	-16%	32%	-96%	52%
• ภาคตะวันออก	-54%	-19%	-3%	ไม่เกิน ±1%	-17%	-16%	-89%	82%
• ภาคใต้ฝั่งตะวันออก	-13%	3%	57%	26%	-18%	-24%	ไม่เกิน ±1%	86%
• ภาคใต้ฝั่งตะวันตก	-15%	-10%	38%	-7%	-17%	-40%	-8%	

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลรายงานสถานการณ์น้ำ คาดการณ์ฝน เดือน มิ.ย. – ธ.ค. ปี 2569 จัดทำโดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) ข้อมูลสารสนเทศการเกษตร จัดทำโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

คาดการณ์ผลกระทบจาก El Niño 2026-27 ต่อภาคเกษตรไทย

El Niño 2026-2027 ซ้ำเติมความเปราะบางของภาคเกษตรไทย ท่ามกลางความผันผวนของผลผลิต ราคา และต้นทุนการผลิต

การกลับมาของ El Niño 2026-2027 เพิ่มแรงกดดันให้รายได้เกษตรกรไทยเสี่ยงหดตัวต่อเนื่อง เพราะความผันผวนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิต ได้เข้ามาซ้ำเติมความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตร และปัญหาต้นทุนการผลิตที่อยู่ในระดับสูง ประเทศไทยกำลังเผชิญความเสี่ยงจาก El Niño อีกครั้ง หลังจากตลอด 20 ปีที่ผ่านมาเคยรับมือกับปรากฏการณ์ดังกล่าวมาแล้วหลายระลอก โดยเหตุการณ์ปี 2015–2016 นับเป็นหนึ่งในรอบที่สร้างผลกระทบรุนแรงต่อภาคเกษตรไทยมากที่สุด สะท้อนจากมูลค่าเพิ่มภาคเกษตร (Agriculture GDP) ที่หดตัวต่อเนื่องจากผลของภัยแล้งยืดเยื้อ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะในปี 2015 ปริมาณฝนสะสมเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ที่เพียง 1,251 มิลลิเมตร ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยปกติถึง 15% และน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับข้อมูลย้อนหลัง 30 ปี

ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกเสียหายจากภัยแล้งครอบคลุมเป็นวงกว้างทั่วประเทศ และปริมาณผลผลิตของพืชเศรษฐกิจหลักก็ลดลงอย่างมีนัย โดยเฉพาะข้าวนาปรัง อ้อย และปาล์มน้ำมัน ขณะที่ El Niño ปี 2023–2024 เกิดขึ้นภายใต้บริบทของภาวะโลกร้อนที่ชัดเจนขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรผ่านสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งอย่างไรก็ดี ความรุนแรงโดยรวมยังไม่เท่ากับรอบปี 2015–2016 เนื่องจากปริมาณฝนรวมทั้งประเทศต่ำกว่าค่าเฉลี่ยไม่มากนัก ทำให้ผลกระทบกระจุกตัวในบางภูมิภาค โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานในภาคกลางและภาคตะวันออก อีกทั้ง ราคาสินค้าเกษตรบางกลุ่มก็ปรับเพิ่มขึ้นตามอุปทานที่ลดลง ซึ่งมีส่วนช่วยพยุงรายได้เกษตรกรได้บางส่วน (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 : ประเทศไทยเคยเผชิญกับ El Niño มาแล้วหลายระลอกในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเหตุการณ์ปี 2015–2016 ซึ่งนับเป็นหนึ่งในรอบที่สร้างผลกระทบรุนแรงที่สุดต่อภาคเกษตรไทย

เปรียบเทียบผลกระทบและคาดการณ์ผลกระทบจาก El Niño ต่อภาคเกษตรไทย

เครื่องชี้	หน่วย	The Godzilla El Nino 2015-2016		El Nino 2018-2019		El Nino 2023-2024		El Nino 2026-27
ระดับความรุนแรง		Very Strong		Weak		Strong		มีโอกาส 63% ที่จะพัฒนาไปเป็น Very Strong
อุณหภูมิเฉลี่ยของโลก (เทียบก่อนยุคอุตสาหกรรม)	°C	+1.1		+1.1		+1.55		+1.3 ถึง +1.9 ในช่วงปี 2026–30
อุณหภูมิเฉลี่ยของไทย (เทียบค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 30 ปี)	°C	+0.75		+1.0		+1.1		
ปริมาณฝนรวมของไทย (เทียบค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 30 ปี)	%	-15%		-5% ถึง -10%		-6%		-7%
ลักษณะผลกระทบต่อภาคเกษตรไทย		Broad-based drought shock ฝนน้อยและกระจายครอบคลุมทั่วประเทศ ภัยแล้งรุนแรง กระทบพื้นที่เพาะปลูกวงกว้าง		Heat & water-stress shock ฝนน้อยในหลายพื้นที่ ยกเว้นบางช่วงที่มีพายุเข้า		Crop- & Area-specific shock ฝนน้อยในพื้นที่ส่วนใหญ่ อากาศร้อนจัด ภัยแล้งรุนแรงในภาคกลางและภาคตะวันออก		Potential drought ผลกระทบจากจุดตัวในพื้นที่นอกเขตชลประทานและสินค้าเกษตรที่อ่อนไหวต่อฝนน้อย อากาศร้อน
	%YOY	ปี 2015	ปี 2016	ปี 2018	ปี 2019	ปี 2023	ปี 2024	Q1/2026
GDP ภาคเกษตร		-6.5%	-1.2%	+6.1%	-1.0%	+2.4%	+1.9%	+1.2%
รายได้เกษตรกร		-7.9%	+1.7%	+2.4%	+1.2%	+0.3%	+7.8%	-6.5%
ผลผลิตการเกษตร		-2.5%	+0.2%	+7.0%	-0.4%	+2.1%	+0.1%	+2.3%
เงินเฟ้อทั่วไป		-0.9%	+0.2%	+1.1%	+0.7%	+1.3%	+0.4%	-0.5%
เงินเฟ้อหมวดอาหาร		+1.1%	+1.6%	+0.4%	+2.3%	+2.6%	+0.8%	+0.5%

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย

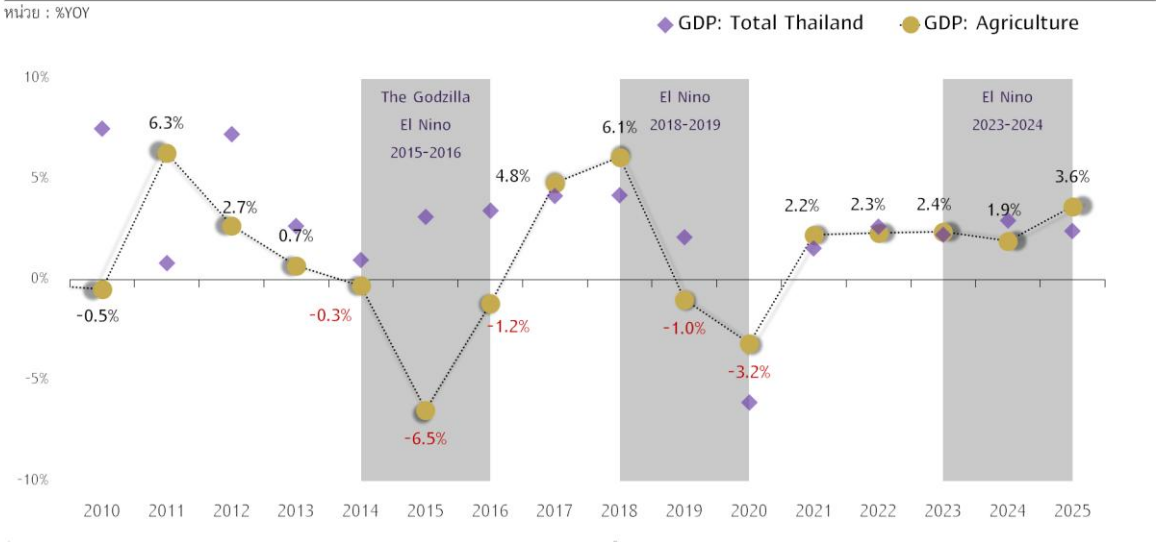

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของ Office of the National Economic and Social Development Council, Bank of Thailand, คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ, กรมชลประทาน, Trade Policy and Strategy Office และ World Meteorological Organization

สำหรับ El Niño 2026–2027 คาดว่าจะสร้างแรงกดดันต่อภาคเกษตรไทยได้มากกว่ารอบปี 2023–2024 และในบางพื้นที่หรือบางสินค้าเกษตร อาจเผชิญผลกระทบใกล้เคียงกับเหตุการณ์ปี 2015–2016 หาก El Niño รอบนี้พัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก หรือ Very strong El Niño อีกทั้ง ภายใต้บริบทของโลกที่ร้อนขึ้น ผลกระทบจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปริมาณฝนลดลงเท่านั้น แต่ยังส่งผ่านไปยังความชื้นในดินให้ลดลงเร็วขึ้น โดยพื้นที่เสี่ยงสูงมีแนวโน้มกระจุกตัวในพื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่แล้งซ้ำซากเป็นหลัก ทั้งนี้ SCB EIC ได้จัดทำกรอบสมมติฐานผลกระทบจาก El Niño ต่อภาคเกษตรไทยภายใต้ 2 ฉากทัศน์ (Scenario analysis) ได้แก่

1) **กรณีฐาน (Base case)** ประเมินว่า El Niño 2026-2027 จะมีระดับความรุนแรงปานกลาง โดยปริมาณฝนสะสมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในบางช่วง แต่ยังไม่รุนแรงจนกระทบน้ำต้นทุนในวงกว้าง ส่งผลให้ความเสียหายมีแนวโน้มกระจุกตัวในบางพื้นที่และบางสินค้าเกษตรเป็นหลัก
2) **กรณีรุนแรง (Worst case)** ประเมินว่า El Niño จะพัฒนาแรงขึ้นสู่ระดับ Very strong ในช่วงปลายปี 2026 ทำให้เกิดภาวะฝนทิ้งช่วงยาวนาน ปริมาณฝนสะสมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และน้ำต้นทุนเริ่มตึงตัวในหลายลุ่มน้ำ ส่งผลให้ภัยแล้งขยายวงกว้างครอบคลุมพื้นที่เกษตรหลายภูมิภาค

เมื่อพิจารณาความเป็นไปได้ที่ NOAA ประเมินว่า El Niño ระลอกนี้มีโอกาสราว 63% ที่จะพัฒนาไปสู่ระดับ Very strong ในช่วงปลายปี 2026 ถึงต้นปี 2027 **SCB EIC จึงประเมินว่า ภายใต้ Worst-case scenario รายได้เกษตรกรไทยมีความเสี่ยงหดตัวต่อเนื่องในช่วงปี 2026-2027** โดยมีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้

- **ปี 2026 รายได้เกษตรกรคาดว่าจะหดตัวราว -5.5%YOY จากแรงกดดันหลายด้าน** โดยผลกระทบจาก El Niño จะเริ่มทำให้ปริมาณผลผลิตลดลงชัดเจนขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี และเข้ามาซ้ำเติมความท้าทายเดิม ทั้งราคาสินค้าเกษตรหลักบางกลุ่มยังถูกกดดันจากความสามารถในการแข่งขันในตลาดส่งออกที่ลดลง รวมถึงต้นทุนการผลิตที่ยังอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะปุ๋ยและพลังงาน
- **ปี 2027 ผลกระทบจาก El Niño จะชัดเจนขึ้น เนื่องจากภัยแล้งจะรุนแรงและครอบคลุมพื้นที่เกษตรมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณและคุณภาพผลผลิตลดลง** แม้ราคาสินค้าเกษตรบางกลุ่มอาจปรับเพิ่มขึ้นตามอุปทานที่ลดลง และช่วยพยุงรายได้เกษตรกรได้บางส่วน แต่แรงหนุนด้านราคาคาดว่าจะไม่เพียงพอชดเชยผลกระทบจากผลผลิตที่ลดลงได้ทั้งหมด **ส่งผลให้รายได้เกษตรกรไทยยังมีแนวโน้มหดตัวต่อเนื่องราว -1.7%YOY ในปี 2027** (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 : รายได้เกษตรกรไทยเสี่ยงหดตัวต่อเนื่องในช่วงปี 2026–2027 หาก El Niño พัฒนาไปสู่ระดับรุนแรงมาก จนผลผลิตลดลงมากกว่าที่ราคาสินค้าเกษตรจะช่วยชดเชยได้

สมมติฐานประมาณการรายได้เกษตรกร ราคาและผลผลิตทางการเกษตร

Scenario	ความรุนแรง	ความน่าจะเป็น*	ผลกระทบหลักต่อไทย
Baseline	Moderate El Niño	37%	ผลกระทบกระจุกตัวในบางพื้นที่และบางสินค้าเกษตร โดยเฉพาะพื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่เสี่ยงซ้ำซาก ราคาสินค้าเกษตรบางกลุ่มอาจช่วยพยุงรายได้เกษตรกรได้บางส่วน
Worst case	Very strong El Niño	63%	ภัยแล้งกระจายตัวครอบคลุมหลายพื้นที่ ผลผลิตและคุณภาพสินค้าเกษตรลดลงอัดเจน ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น รายได้เกษตรกรเสี่ยงหดตัวต่อเนื่อง

%YOY	2019-24	2025	Base case		Worst case	
			2026F	2027F	2026F	2027F
Farm income	3%	-7%	-2%	2%	-5%	-2%
• ราคาเฉลี่ย	2%	-10%	-4%	2%	-3%	2%
• ปริมาณผลผลิต	1%	3%	2%	-0.04%	-2%	-4%

หมายเหตุ : อ้างอิงการวิเคราะห์ของ NOAA ประเมินว่า มีโอกาสมากถึง 63% ที่ El Niño 2026-2027 จะพัฒนาเป็น Very strong El Niño
ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ประมาณการอัตราการเติบโตรายได้เกษตรกร ราคาและผลผลิตทางการเกษตร

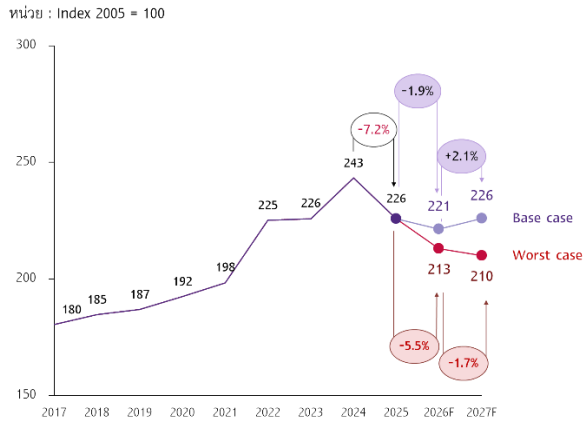

หากพิจารณาความเสี่ยงเป็นรายประเภทสินค้าเกษตร พบว่า **ผลกระทบจาก El Niño 2026–2027 จะแตกต่างกันไปตามระดับการพึ่งพาน้ำ ความอ่อนไหวต่ออุณหภูมิ พื้นที่เพาะปลูก และความสามารถของราคาที่จะช่วยชดเชยรายได้ รวมถึงความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องในห่วงโซ่อุปทาน** โดยสามารถจำแนกระดับความเสี่ยงต่อสินค้าเกษตรออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้ (รูปที่ 7)

1. **กลุ่มที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบรุนแรง : ข้าวเปลือก อ้อย มันสำปะหลัง และประมง**
   สินค้าเกษตรกลุ่มนี้มีความเปราะบางสูงต่อภาวะฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง และอุณหภูมิที่สูงขึ้น โดยเฉพาะข้าวนาปีในพื้นที่นอกเขตชลประทาน และข้าวนาปรังที่อาจเผชิญข้อจำกัดด้านน้ำต้นทุนในฤดูกาลเพาะปลูกปี 2027 ขณะที่อ้อยมีความเสี่ยงจากน้ำหนักผลผลิต ค่าความหวาน และปริมาณน้ำตาลที่สกัดได้ลดลง สำหรับมันสำปะหลังแม้เป็นพืชที่ทนแล้งได้ดีกว่าพืชหลายชนิด แต่หากเกิดฝนทิ้งช่วงในระยะปลูกหรือช่วงที่ต้นมันตั้งตัว อาจกระทบอัตรารอด ผลผลิตต่อไร่ และเชื้อแป้ง อีกทั้งภาวะ El Niño ยังอาจซ้ำเติมความเปราะบางเดิมจากการระบาดของโรคใบด่าง ทำให้ความเสี่ยงด้านปริมาณและคุณภาพผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น สำหรับภาคประมงเพาะเลี้ยง โดยเฉพาะกุ้งขาว มีความเสี่ยงจากอุณหภูมิน้ำสูงขึ้นและคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงผันผวน ซึ่งอาจกระทบทั้งอัตรารอด การเติบโต และปริมาณผลผลิตต่อรอบการเลี้ยง
   ทั้งนี้ความเสี่ยงจาก El Niño ไม่ได้เป็นเพียงแรงกดดันด้านปริมาณผลผลิตเท่านั้น แต่ยังเข้ามาซ้ำเติมปัญหาเดิมของพืชเศรษฐกิจหลักของไทย ทั้งด้านราคาที่ผันผวน การแข่งขันจากประเทศคู่แข่ง และต้นทุนการผลิตที่อยู่ในระดับสูง หากผลผลิตลดลงหรือคุณภาพวัตถุดิบไม่สม่ำเสมอมากขึ้น จะยิ่งกดดันรายได้เกษตรกรและความสามารถในการรักษาส่วนแบ่งตลาดส่งออกของไทยในระยะถัดไป อีกทั้งผลกระทบดังกล่าวมีแนวโน้มส่งผ่านไปยังอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องหลายกลุ่ม ได้แก่ โรงสี ผู้ส่งออกข้าว โรงงานน้ำตาล ธุรกิจเอทานอล โรงงานแป้งมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มที่ใช้น้ำตาลเป็นวัตถุดิบ รวมถึงโรงงานอาหารทะเลแปรรูป ห้องเย็น และผู้ส่งออกอาหารทะเล ให้ต้องเผชิญความท้าทายจากปริมาณวัตถุดิบที่ลดลง คุณภาพวัตถุดิบที่ไม่สม่ำเสมอ และต้นทุนจัดหาวัตถุดิบที่สูงขึ้น

2. **กลุ่มที่มีความเสี่ยงได้รับผลกระทบปานกลาง : ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และผลไม้**
   สินค้าเกษตรกลุ่มนี้อาจยังไม่ได้รับผลกระทบเชิงปริมาณอย่างชัดเจนในระยะสั้น แต่ยังมีความเสี่ยงด้านคุณภาพผลผลิตต่อไร่ และความสม่ำเสมอของผลผลิต หากภาวะฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง หรืออุณหภูมิสูงยืดเยื้อ โดยผลกระทบอาจส่งผ่านไปยังอุตสาหกรรมแปรรูปและผู้ใช้วัตถุดิบปลายน้ำ ผ่านต้นทุนจัดหาวัตถุดิบที่สูงขึ้นและคุณภาพวัตถุดิบที่ผันผวน อย่างไรก็ดี **ผลกระทบต่อสินค้าเกษตรกลุ่มนี้คาดว่าจะอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากยังมีปัจจัยพยุงบางส่วน อาทิ ปาล์มน้ำมันและยางพาราได้รับแรงหนุนจากบทบาทในฐานะพืชพลังงานทำให้ราคามีโอกาสได้รับอานิสงส์จากความผันผวนของราคาพลังงานในบางช่วง สำหรับผลไม้ แม้มีความเสี่ยงด้านคุณภาพจากอากาศร้อน น้ำต้นทุนตึงตัว และผลผลิตที่อาจออกไม่สม่ำเสมอ แต่ผลผลิตในช่วงครึ่งแรกของปี 2026 ยังออกสู่ตลาดค่อนข้างมากในบางพื้นที่** จึงช่วยลดแรงกระทบด้านปริมาณในระยะสั้นได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม หากภาวะฝนทิ้งช่วงและน้ำต้นทุนตึงตัวต่อเนื่องไปถึงช่วงปลายปี ความเสี่ยงด้านคุณภาพและความสม่ำเสมอของผลผลิตอาจสะท้อนชัดขึ้นในฤดูกาลปี 2027

3. **กลุ่มที่มีความเสี่ยงค่อนข้างจำกัด : ปศุสัตว์ และเกษตรระบบฟาร์มปิด**
   ผลกระทบต่อกลุ่มปศุสัตว์ เช่น ไก่เนื้อ ไก่ไข่ และสุกร มีแนวโน้มส่งผ่านด้านต้นทุนและประสิทธิภาพการผลิตมากกว่าการลดลงของปริมาณผลผลิตโดยตรง เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่อยู่ในฟาร์มระบบปิดที่สามารถบริหารจัดการสภาพแวดล้อมได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม อากาศร้อนอาจกดดันอัตราการเติบโต น้ำหนักตัว อัตราการให้ไข่ และเพิ่มต้นทุนการควบคุมอุณหภูมิในฟาร์ม ขณะเดียวกัน ต้นทุนอาหารสัตว์ก็อาจปรับสูงขึ้นตามความผันผวนของราคาวัตถุดิบ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง หรือวัตถุดิบอาหารสัตว์นำเข้า

ธุรกิจที่คาดว่าจะเปราะบางเป็นพิเศษคือ ผู้ประกอบการรายกลางและรายเล็กในห่วงโซ่อุปทานปศุสัตว์ เช่น ธุรกิจอาหารสัตว์ ฟาร์มปศุสัตว์ โรงเชือด อุตสาหกรรมแปรรูปเนื้อสัตว์ และค้าปลีกอาหารสด เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการบริหารต้นทุน การทำสัญญาจัดซื้อวัตถุดิบล่วงหน้า ระบบควบคุมอุณหภูมิ และอำนาจต่อรองในตลาด ทำให้ Margin มีความเสี่ยงถูกกดดันมากกว่าผู้ประกอบการรายใหญ่ ซึ่งมีระบบบริหารจัดการฟาร์ม และการกระจายแหล่งวัตถุดิบที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่า

รูปที่ 7 : El Niño ไม่ได้เป็นเพียงความเสี่ยงต่อพลผลิตภาคเกษตรเท่านั้น แต่ยังเป็นความเสี่ยงที่สามารถส่งผ่านไปยังห่วงโซ่อุปทานของเศรษฐกิจไทยในวงกว้าง

แนวโน้มผลกระทบจาก El Niño 2026–2027 ต่อสินค้าเกษตรไทยและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่อง

การประเมินผลกระทบของ El Niño ทั้งจากบทเรียนในอดีตและความเสี่ยงในรอบปี 2026–2027 สะท้อนว่า **El Niño ไม่ได้เป็นเพียงความเสี่ยงต่อผลผลิตภาคเกษตรเท่านั้น แต่ยังเป็นแรงกดดันที่สามารถส่งผ่านไปยังห่วงโซ่อุปทานของเศรษฐกิจไทยในวงกว้าง** ตั้งแต่อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม เกษตรแปรรูป อาหารสัตว์ ปศุสัตว์ และประมงแปรรูป อีกทั้ง ยังอาจทำให้ต้นทุนวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรมปรับสูงขึ้น กดดันความสามารถในการทำกำไรของผู้ประกอบการ เพิ่มแรงกดดันต่อเงินเฟ้ออาหาร และซ้ำเติมกำลังซื้อผ่านรายได้เกษตรกรที่ฟื้นตัวจำกัด **ดังนั้น El Niño 2026–2027 จึงควรถูกมองเป็นความเสี่ยงเชิงเศรษฐกิจที่ต้องบริหารจัดการและป้องกันล่วงหน้า มิได้เป็นเพียงความเสี่ยงด้านสภาพอากาศของภาคเกษตรเท่านั้น**

การรับมือ El Niño 2026–2027 จำเป็นต้องยกระดับจากการเยียวยา สู่การบริหารความเสี่ยงล่วงหน้าแบบบูรณาการ

การรับมือ El Niño 2026–2027 และความผันผวนของสภาพอากาศในระยะข้างหน้า จำเป็นต้องยกระดับจากการเยียวยาหลังเกิดความเสียหาย ไปสู่การบริหารความเสี่ยงล่วงหน้าแบบบูรณาการ ครอบคลุมตั้งแต่การบริหารจัดการน้ำ การวางแผนเพาะปลูก การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และการพัฒนาระบบเตือนภัยระดับพื้นที่ เพื่อช่วยบรรเทาความเสียหายต่อภาคเกษตรและระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง

ภายใต้บริบทของโลกที่ร้อนและสภาพอากาศผันผวนมากขึ้น ภัยพิบัติทางธรรมชาติกำลังกลายเป็นความเสี่ยงเชิงโครงสร้างที่ทุกภาคส่วนต้องเตรียมรับมืออย่างเป็นระบบ โดย El Niño 2026–2027 เป็นเพียงหนึ่งในความท้าทายระยะสั้นที่สะท้อนความจำเป็นในการเร่งพัฒนาการป้องกัน รับมือ เยียวยา และการสร้างภูมิคุ้มกันระยะยาวต่อความเสี่ยงทางภูมิอากาศ โดยบทบาทของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการดำเนินการที่ต้องเร่งต่อยอด ดังนี้

1. **ภาครัฐ มีบทบาทสำคัญในการยกระดับจากการเยียวยา ไปสู่การบริหารความเสี่ยงเชิงพื้นที่ล่วงหน้า** โดยเฉพาะการบริหารจัดการน้ำ การวางแผนเพาะปลูก และการสื่อสารความเสี่ยงให้เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถเตรียมรับมือได้อย่างทันท่วงที โดยตัวอย่างมาตรการระยะสั้นสำหรับรับมือ El Niño 2026–2027 ได้แก่

    - **จัดทำระบบเตือนภัย El Niño ระดับพื้นที่และรายสินค้าเกษตร** ผ่านการพัฒนาฐานข้อมูลความเสี่ยง เชื่อมโยงปริมาณฝน น้ำต้นทุนในเขื่อน ความชื้นในดิน และชนิดพืชที่ปลูก เพื่อระบุพื้นที่เสี่ยงสูงทั้งในและนอกเขตชลประทาน
    - **วางแผนจัดสรรน้ำล่วงหน้าและกำหนดลำดับความสำคัญการใช้น้ำ** โดยจัดทำแผนใช้น้ำรายลุ่มน้ำ ให้ความสำคัญกับน้ำอุปโภคบริโภค พื้นที่เพาะปลูกสำคัญ และอุตสาหกรรมที่จำเป็น พร้อมกำหนดเกณฑ์เฝ้าระวังหากระดับน้ำต่ำกว่าค่าที่กำหนด เช่น การลดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อยกว่าหรือทนแล้งได้มากกว่า หรือการปรับแผนจ่ายน้ำในพื้นที่เสี่ยง เป็นต้น
    - **เร่งสนับสนุนแหล่งน้ำสำรองในพื้นที่เสี่ยง** เช่น การขุดลอกแหล่งน้ำชุมชน การสร้างบ่อกักเก็บน้ำขนาดเล็ก การสนับสนุนระบบน้ำหยดหรือสปริงเกลอร์ และการส่งเสริมการกักเก็บน้ำฝนในไร่นา โดยเน้นพื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่แล้งซ้ำซาก
    - **สื่อสารความเสี่ยงและสร้างความตระหนักรู้ให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ** ผ่านข้อมูลที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง เช่น แผนที่พื้นที่เสี่ยง และคำแนะนำการจัดการน้ำในไร่นา พร้อมสื่อสารผ่านเกษตรอำเภอ กลุ่มสหกรณ์ และผู้นำชุมชน

    สำหรับมาตรการระยะยาว ภาครัฐควรเร่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคเกษตรไทยต่อความผันผวนของสภาพอากาศ ผ่าน 2 แนวทางสำคัญ ได้แก่

    - **การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานน้ำระดับพื้นที่** เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ระบบกระจายน้ำ ระบบกักเก็บน้ำในชุมชน และระบบน้ำในไร่นา เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นให้พื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่แล้งซ้ำซาก สามารถรับมือกับภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้งได้ดีขึ้น

- **การยกระดับระบบประกันภัยพืชผลและภัยแล้ง** โดยขยายความครอบคลุมให้เป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีกลไกสนับสนุนที่ชัดเจนเช่นเดียวกับโครงการประกันภัยข้าวนาปี ไปยังพืชเศรษฐกิจสำคัญอื่น ๆ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ยางพารา และไม้ผล ควบคู่กับการพัฒนาประกันภัยพืชผลที่จ่ายเงินชดเชยตามดัชนีสภาพอากาศ เช่น ปริมาณฝน ระดับน้ำ ความชื้นในดิน หรือความรุนแรงของภัยแล้ง เพื่อให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือรวดเร็วขึ้น และลดความเสี่ยงจากความผันผวนของรายได้ในระยะยาว

2. **ภาคการเงิน มีบทบาทหลักในการสนับสนุนเงินทุนและผลิตภัณฑ์ทางการเงิน**เพื่อการป้องกัน รับมือ และฟื้นฟูความเสี่ยงจากภูมิอากาศ โดยเฉพาะ
   - **สินเชื่อเพื่อการปรับตัวต่อภัยแล้งและสภาพอากาศผันผวน** อาทิ สินเชื่อดอกเบี้ยพิเศษสำหรับการลงทุนในระบบน้ำหยด สปริงเกลอร์ บ่อกักเก็บน้ำ ระบบสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ โรงเรือน ระบบทำความเย็น และอุปกรณ์ประหยัดน้ำ
   - **สินเชื่อหมุนเวียนเพื่อสำรองวัตถุดิบและบริหารความเสี่ยงในห่วงโซ่อุปทาน** เพื่อสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนให้ผู้ประกอบการที่ต้องสำรองวัตถุดิบก่อนราคาปรับสูงขึ้น เช่น โรงสี โรงงานน้ำตาล อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อาหารทะเลแปรรูป ผลไม้แปรรูป และน้ำมันพืช
   - **Supply chain financing** สำหรับผู้ประกอบการรายกลางและรายเล็ก ผ่านการใช้ข้อมูลคำสั่งซื้อ สัญญาซื้อขาย หรือใบแจ้งหนี้ เพื่อปล่อยสินเชื่อให้เกษตรกรคู่สัญญา โรงงานแปรรูป และผู้ส่งออก ที่เป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมอาหารหรือเกษตรแปรรูปต่าง ๆ

3. **เกษตรกรและธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน** การรับมือกับ El Niño 2026-2027 ควรเริ่มต้นจากการวางแผนการเพาะปลูกและการผลิตให้สอดคล้องกับความเสี่ยงด้านชลประทานในพื้นที่ รวมถึงการรักษาสภาพคล่องให้อยู่ในระดับเหมาะสม โดยมีแนวทางการปรับตัว ดังนี้
   - **ปรับแผนเพาะปลูก** ให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำต้นทุนและข้อมูลเตือนภัย ขณะที่ธุรกิจในห่วงโซ่อุปทาน เช่น โรงสี โรงงานน้ำตาล โรงงานแป้งมัน อาหารสัตว์ อาหารทะเลแปรรูป และผู้ส่งออก ควรประเมินความเสี่ยงของแหล่งวัตถุดิบล่วงหน้า และจัดทำแผนจัดซื้อสำรองจากพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า
   - **เร่งสำรองน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในพื้นที่เพาะปลูกและบริเวณโรงงาน** เกษตรกรควรเตรียมแหล่งน้ำสำรอง เช่น บ่อกักเก็บน้ำ ระบบน้ำหยด หรือสปริงเกลอร์ เพื่อลดความเสียหายจากภาวะฝนทิ้งช่วง ขณะที่ผู้ประกอบการในภาคการผลิตและอุตสาหกรรม ควรประเมินแนวโน้มปริมาณการใช้น้ำสำหรับกระบวนการผลิต ลดการใช้น้ำในขั้นตอนที่ไม่จำเป็น หรือการนำน้ำเสียหรือน้ำที่ผ่านการใช้งานในกระบวนการผลิตมาบำบัดให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงงาน แทนการใช้น้ำดิบใหม่ทั้งหมด
   - **บริหารต้นทุนและสภาพคล่องล่วงหน้า** เกษตรกรควรวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย เชื้อเพลิง อาหารสัตว์ และค่าใช้จ่ายด้านน้ำอย่างรอบคอบ ขณะที่ธุรกิจควรเตรียมวงเงินหมุนเวียนสำหรับรองรับต้นทุนวัตถุดิบที่อาจสูงขึ้น รวมถึงทำสัญญาจัดซื้อวัตถุดิบล่วงหน้าในสินค้าที่มีความเสี่ยงขาดแคลน

ขณะที่ในระยะยาว เกษตรกรและธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องควรยกระดับกระบวนการผลิตให้ทันสมัย สร้างเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่นต่อสภาพภูมิอากาศมากขึ้น ผ่านการลงทุนในระบบน้ำ เทคโนโลยีการผลิต การกระจายแหล่งวัตถุดิบ รวมถึงการศึกษาและหันมาใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อบริหารความเสี่ยง โดยกลไกการปรับตัวประกอบด้วย

- **การพัฒนาและเพิ่มการเข้าถึง Contract farming** โดยธุรกิจขนาดใหญ่ควรขยายโอกาสการเข้าร่วมและทำงานร่วมกับเกษตรกรคู่สัญญามากขึ้น ผ่านการสนับสนุนแบบครบวงจร ทั้งพันธุ์พืชทนแล้ง ระบบน้ำ เทคโนโลยีการผลิต มาตรฐานคุณภาพ และข้อมูลพยากรณ์อากาศ เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตได้สม่ำเสมอและมีคุณภาพมากขึ้น และช่วยเสริมความมั่นคงด้านวัตถุดิบให้กับผู้ประกอบการในระยะยาว

- **การลงทุนในเทคโนโลยีประหยัดน้ำ** เกษตรกรควรศึกษาและเริ่มลงทุนในกระบวนการผลิตที่ใช้น้ำน้อยลง เช่น ระบบน้ำหยด การปรับปรุงดินเพื่อรักษาความชื้นหรือการปลูกพืชหลากหลาย (Crop diversification) ที่สามารถปลูกร่วมกันได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในแปลงเพาะปลูก และปรับปรุงโครงสร้างดิน ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้ดินร่วนซุยและกักเก็บน้ำได้ดีขึ้น
- **สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกร สหกรณ์ ธุรกิจ และสถาบันการเงิน** การรับมือความเสี่ยงภูมิอากาศควรทำในรูปแบบเครือข่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาแผนบริหารความเสี่ยงรายสินค้าและรายพื้นที่ เพื่อให้ทั้งระบบมีความยืดหยุ่นมากขึ้นต่อการรับมือกับภาวะ El Niño และความผันผวนของสภาพอากาศในอนาคต

โดยสรุป El Niño 2026–2027 ไม่ได้เป็นเพียงความเสี่ยงด้านภัยแล้งระยะสั้น แต่เป็นบททดสอบสำคัญของความสามารถในการปรับตัวของภาคเกษตรไทยในโลกที่สภาพอากาศผันผวนมากขึ้น หากไทยยังคงรับมือด้วยมาตรการเฉพาะหน้าเป็นหลัก ความเสียหายจากภัยแล้งหรือภัยธรรมชาติอื่น ๆ อาจไม่ได้จำกัดอยู่ที่ผลผลิตทางการเกษตรเพียงเท่านี้ แต่จะส่งผ่านไปยังรายได้เกษตรกร ต้นทุนวัตถุดิบของภาคอุตสาหกรรม เสถียรภาพราคาอาหาร และความสามารถในการแข่งขันของห่วงโซ่อุปทานเกษตรและอาหารไทยในระยะยาว ดังนั้น โจทย์สำคัญของไทยจึงไม่ใช่เพียงการผ่านพ้น El Niño ระลอกนี้ให้ได้ แต่คือการเร่งเปลี่ยนความเสี่ยงภูมิอากาศให้เป็นแรงผลักดันในการยกระดับระบบเกษตรไทยให้มีผลิตภาพสูงขึ้น มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยืดหยุ่นต่อความเสี่ยงด้านภูมิอากาศในอนาคตได้ดีกว่าเดิม

บทวิเคราะห์โดย... https://www.scbeic.com/th/detail/product/Elnino-100726

Disclaimer: This article is made by The Siam Commercial Bank ("SCB") for the purpose of providing information and analysis only. Any information and analysis herein are collected and referred from public sources which may include economic information, marketing information or any reliable information prior to the date of this document. SCB makes no representation or warranty as to the accuracy, completeness and up-to-dateness of such information and SCB has no responsibility to verify or to proceed any action to make such information to be accurate, complete, and up-to-date in any respect. The information contained herein is not intended to provide legal, financial or tax advice or any other advice, and it shall not be relied or referred upon proceeding any transaction. In addition, SCB shall not be liable for any damages arising from the use of information contained herein in any respect.

ผู้เขียนบทวิเคราะห์

ฐิตา เภกานนท์ (tita.phekanonth@scb.co.th)
นักวิเคราะห์อาวุโส

INDUSTRY ANALYSIS

ดร. ยรรยง ไทยเจริญ
ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร สายงานวิจัยเศรษฐกิจและความยั่งยืน, ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC)

ปราณิดา ศยามานนท์
ผู้อำนวยการฝ่าย Industry Analysis

โชติกา ชุ่มมี
ผู้จัดการกลุ่มธุรกิจสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมการผลิต

ฐิตา เภกานนท์
นักวิเคราะห์อาวุโส

จิรภา บุญพาสุข
นักวิเคราะห์

ชญานิศ สมสุข
นักวิเคราะห์

Stay connected
Find us at
@scbeic
www.scbeic.com

ท่านพึงพอใจต่อบทวิเคราะห์นี้เพียงใด?

ความเห็นของท่าน สำคัญกับเรา

ร่วมตอบแบบสอบถาม 7 ข้อ
เพื่อนำไปพัฒนาบทวิเคราะห์ของ
SCB EIC ต่อไป

คลิกเพื่อทำ
แบบสอบถาม

SCB EIC

"Economic and business intelligence for effective decision making"

ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

เจาะลึก
สถานการณ์เศรษฐกิจ

เกาะติด
การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล
ต่อภาคธุรกิจ

อัปเดต
ประเด็นร้อนที่ไม่ควรพลาด

Stay connected
Find us at

LINE @scbeic

www.scbeic.com